

DAINIUS SOBECKIS

Vytauto Didžiojo universitetas

ATSIŽADĖTI ≠ IŠSIŽADĖTI

Forsake ≠ tergiversate

SUMMARY

The article discusses the chapter "About the awakened monk" from D. Kajokas' book "Idlenesses". It discusses the problem of repudiation. If God will help the monk, the monk will abdicate the most precious thing in his life. God helps him and in a presence of terrified brothers, the monk forsakes Jesus Christ and starts the journey to wide world. The article analyses the difference of two concepts: forsake and tergiversate. These concepts are analyzed in a biblical context. We can read about the consequences of the tergiversating of Christ in the Gospel of Matthew: "Whosoever therefore shall confess me before men, him will I confess also before my Father which is in heaven. But whosoever shall deny me before men, him will I also deny before my Father which is in heaven" (Mt 10, 32-33). The monk does not tergiversates Christ, but forsakes him. So, Christ can not tergiversate the monk, although the monk forsook him in a presence of brothers. Forsaking is not equal to tergiveringating. For those who forsake, the return to Christ is not yet closed, but for those who tergiversate, the return is closed.

ĮVADAS

Literatūra ir religija yra neatsiejamos, tačiau jų susitikimas gali sukelti ir sumaištis. Tai pasakytina apie įvairių religinių sąvokų vartojimą prozoje, poezijoje, dramose, esė. Straipsnyje nagrinėsime D. Kajoko esė *Apie nubudusį vienuolį* iš jo knygos *Dykinėjimai* (1999). Išsiaiškinsime, kad esė vartojama sąvoka *atsižadėjimas* nėra tapati sąvokai *išsižadėjimas*.

mas. Aptarsime, kokiame kontekste sąvoką *atsižadėti* vartoja Kajokas ir J. Eckhartas, kokiame kontekste sąvokos *išsižadėti* ir *atsižadėti* vartojamos Biblijoje, bei kaip jos pristatomos *Sinonimų* bei *Dabartinės lietuvių kalbos žodynuose*. Remdamiesi minėtais šaltiniais bandysime išsiaiškinti, kuo skiriasi sąvokos *atsižadėti* ir *išsižadėti*.

RAKTAŽODŽIAI: atsižadėti, išsižadėti, D. Kajokas, J. Eckhart, Kristus, vienuolis.

KEY WORDS: forsake, tergiversate, Kajokas, Eckhart, Christ, monk.

SAVOKOS ATSIŽADĖTI IR IŠSIŽADĖTI

Senajame Testamente (toliau tekste ST) yra keletas vietų, kuriose kalbama apie *išsižadėjimą*. Skaičių knygoje Viešpats klausdamas Mozės *kiek ilgai ši tauta niekins mane?* (Sk 14, 11)¹, žada juos ištikti maru ir jų *išsižadėti*. Antrojoje Kronikų knygoje Abija teigia, kad jie laiko si savo Viešpaties įsakų, ir kaltina Jeroboamą bei visą Izraelį tuo, jog jie *išsižadėjo* Dievo (2 Kr 13, 11)². Raudų knygoje Jeremijas sako: *Viešpats paniekino savo aukurą, išsižadėjo savo šventovės* (Rd 2, 7a). Dar pažvelkime ir į nekanonines ST knygas. Pirmojoje Makabėjų knygoje skaitome: *Aš išsižadu taip pat teisės valdyti pilį, esančią Jeruzalėje, ir atiduodu ją vyriausiajam kunigui, kad pastatytų jai sergėti žmonių, kuriuos jis pats pasirinko* (1 Mak 10, 32)³. Siracido knygoje rašoma, kad *įžūli mergina yra gėda, tiek savo tėvui, tiek ir vyrui, tad abu jos išsižada* (Sir 22, 5)⁴. Kaip matome iš pateiktų ST ištraukų, jame dažniausiai kalbama apie *išsižadėjimą*, ir tik Jobas savo teismumą gins ir jo *neatsižadės* (Job 27, 6)⁵.

Dažniausiai *atsižadėjimo* sąvoką aptinkame Naujajame Testamente (toliau tekste NT), bet jame kalbama ir apie *išsižadėjimą* Evangelistas Matas rašo: *Kas išpažins mane žmonių akivaizdoje, ir Aš jį išpažinsiu savo dangiškojo Tėvo akivaizdoje. O kas išsižadės manęs žmonių akivaizdoje, ir Aš jo išsižadėsiu savo dangiškojo Tėvo akivaizdoje* (Mt 10, 32–33)⁶. Evangelijoje pagal Luką, Kristus pateikia palyginimą apie tikruosius mokinius, teigdamas, kad kiekvienas, *kuris neatsižada visos savo nuosavybės* (Lk 14, 33), negali būti jo mokinys. Net trijose Evangelijo-

se Jėzus kalba apie tai, kad jei kas nori sekti paskui jį, turi *išsižadėti* pats savęs, pasiimti savo kryžių ir sekti juo (Lk 9, 23; Mk 8, 34; Mt 16, 24). Apaštalų darbuose Jeruzalės vyresnieji sako apaštalui Pauliui, kad tūkstančiams žydų, tapusių krikščionimis, apie jį prikaltėta visokiausiu dalyku, tarytum jis moko visus žydus, esančius tarp pagonių, *atsižadėti* Mozės, jog jiems nereikia laikytis papročių, nei apipjaustyti vaikų (Apd 21, 21). Tačiau Apaštalų darbuose net dvejose vietose rašoma apie *išsižadėjimą*. Apaštalas Petras kaltina izraelitus, kad jie *išsižadėjo* teisiojo ir šventojo, bei pareikalavo atiduoti žmogžudį (Apd 3, 14). Kankinys Steponas vyriausiajam kunigui ir jo kaltintojams teigia, kad „tą Mozę, kurio jie buvo išsižadėję, sakydami: *„Kas tave paskyrė valdovu ir teisėju? – Dievas pasiuntė kaip vadovą ir išvaduo-toją, globojamą angelo, kuris buvo jam pasirodęs erškėtyje“* (Apd 7, 35). Laiške Efeziečiams apaštalas Paulius, kalbėdamas apie naują krikščionišką gyvenimą, teigia, jog būtina *atsižadėti* senojo, ikirikščioniškojo žmogaus gyvenimo būdo, kuris žlugdo asmenybę apgaulingais geismais (Ef 4, 22). Laiške Kolosiečiams apaštalas Paulius teigia, kad mes esame apipjaustyti Kristaus apipjaustymu, *savo kūniškumo atsižadėjimu* (Kol 2, 11). Apie *atsižadėjimą* ir *išsižadėjimą* daug rašoma ir laiškuose Timotiejui. Apaštalas Paulius, norėdamas, kad Timotiejus kovotų gerą kovą, rašo jam, kad išlaikytų *tikėjimą ir gerą sąžinę. Jos atsižadėjus, kai kurių tikėjimo laivas sudužo* (1 Tim 1, 19). Paulius perspėja jį, kad paskutinėmis

pasaulio dienomis užeis sunkūs laikai, nes žmonės bus *labiau linkę į malonumus negu į Dievą, dedąsi maldingi, bet atsižadėję maldingumo jėgos* (2 Tim 3, 4b–5). Taip pat Paulius neužmiršta ir *išsižadėjimo: Jei ištvėrsime, su juo ir karaliausime. Jeigu mes jo išsižadėsime, ir jis mūsų išsižadės, bet jeigu mes ir tapsime neištikimi, tai jis lieka ištikimas, nes savęs jis negali išsiginti* (2 Tim 2, 12–13). Jokūbas savo laiške rašo, jog *atsižadėję bet kokios netyrybės bei piktybių gausos, su romumu priimkite įdiegtąjį žodį, kuris gali išgelbėti jūsų sielas* (Jok 1, 21). Jonas Apokalipsėje perduoda Dievo žinią Filadelfų Bažnyčiai, tvirtindamas, kad ji jau nebeturi daug jėgų, bet išlaikė Dievo Žodį savyje ir *neatsižadėjo* jo vardo (Apr 3, 8).

Sinonimų žodyne abu žodžius – *atsižadėti* ir *išsižadėti* – siūloma lyginti su sąvoka *atsisakyti*. *Atsisakymas* apibūdinamas kaip perstojimas kažko laikytis. Pvz.: *atsisakyti* savo planų ar sumanymų. *Atsisakyti* – reiškia *atsižadėti* (pvz.: prietarų), *išsižadėti* (pvz.: neklaužados sūnaus), *atsimesti* (pvz.: nuo sutarties).⁷ Taigi, abi sąvokos sutapatinamos su *atsisakymu*.

Dabartinės lietuvių kalbos žodyne sąvoka *žadėti* pristatoma kaip pranešimas apie būsimą veiksmą, rodantį ketinimą. *Žadėtojas* tapatinamas su būrėju, kerėtoju ir žavėtoju. Priešdėlis *at* veiks-

mažodžių vediniuose žymi atskiriamąjį veiksmažodį (pvz.: atsikratyti) ir veiksmo galą (pvz.: atsisėsti). *Atsižadėti* traktuojama kaip atsisakymas, nebenorėjimas turėti (pvz.: *atsižadėti* sosto, *atsižadėti* prietarų). Priešdėlis *iš* veiksmažodžių vediniuose žymi pakankamą veiksmažodžiais su sangražiniais veiksmažodžiais (pvz.: išsikalbėti, išsipasakoti) ir veiksmo galą (pvz.: išsipurvinti, išvirti). Sąvoka *išsižadėti* aiškinama kaip atsisakymas, išsigynimas ir *atsižadėjimas* (pvz.: *neišsižadu* savo žodžio, ji *išsižadėjo* savo vaikų).⁸ *Atsižadėjimas* nėra traktuojamas kaip *išsižadėjimas*, kai tuo tarpu *išsižadėjimas* jau traktuojamas kaip *atsižadėjimas*.

Skirmantas Jankauskas nagrinėdamas Edipo mitą, „temato vieną išeitį iš susiklosčiusios padėties – jei žinojimas sukelia žmogui laisvės pajautą, o ši negailestingai žlugdoma kosmo nelankstumo ir abejingumo žmogui, tai reikia atsižadėti to, kas tą provokuojančią pajautą sukelia. Taigi reikia atsižadėti žinojimo, pavyzdžiui, išsidurti akis, kurios graikui, siejančiam mąstymą su regėjimu, labiausiai skatina pažinimo siekį.“⁹ Labai akivaizdi paralelė su Kalno pamokslu, kuriame Kristus sako: *Jeigu tavo dešinioji akis skatina tave nusidėti, išlupk ją ir mesk šalin. Verčiau tau netekti vieno nario, negu kad visas kūnas būtų įmestas į pragarą* (Mt 5, 29).

ATSIŽADĖJIMAS PAGAL D. KAJOKĄ IR J. ECKHARTĄ

D. Kajoko esė *Apie nubudusį vienuolį* rašoma, kaip vienuolis patenka į nesi-
baigiantį sapnų ratą, iš kurio ištrūkti neturi jėgų. Jis šaukiasi Dievo pagalbos: „Jėzau, kuždėjo jis, suklupęs ant akme-

ninių grindų, mano Dieve, neprarask manęs! Maldauju, suteiki malonę, ateik į pagalbą, užtark mano sielą! Ir jeigu tu man padėsi, jei ištrauksi iš šito klampaus sapnų liūno, pažadu paaukoti tau

pačią didžiausią auką – amžiams atsisakyti to, ką turiu šiame buvime brangiausia iš visų!“¹⁰ Kodėl šis vienuolis pažada atsisakyti brangiausio dalyko gyvenime? Koks šio vienuolio sapnų liūnas, kad reikia taip drastiškai pasižadėti?

Pradžioje jis sapnuoja treninguotą senį, nubudusį prie jūros. Jis norėtų juo sekti, tačiau senis į jį atsisuka ir ištirpsta ore. Vienuolis, nubudęs iš sapno, pamato koks nuostabus vienuolino sodas: upė, dobiliena, žiogai, bitės, saulės spinduliai... Vienuolis ištiesia ranką ir užčiuopia ploną medžiagą. Tai tik piešinys ant drobės. Vienuolis vis dar sapnuoja, mato daug užuolaidėlių, kurias vis bando nuplėšti. Matyt, vienuolis nepajunta kaip užsnūsta sode po obelīm. Dabar jis sapnuoja moterį ir raudonšvarkį žmogelį. Jie kalbasi, o vienuolio plaukai staiga užsiliepsnoja. Pagaliau vienuolis nubunda savo celėje. Įsistebeilija į nuotrauką, atremtą į vandens stiklinę. Nuotraukoje jo paties atvaizdas. Vienuoliui žiūrint į nuotrauką, akys nuotraukoje nudelbia žvilgnį žemyn. Tai irgi tik sapnas. „Ir tada vargšas iškankintas vienuolis supranta, jog pakliuvo į kažkieno paspėstas beprotiškai išradingas pinkles, įžengė į užkeiktą labirintą, iš kurio niekadosis neištengs ištrūkti vien savo jėgomis, privalės keliauti iš sapno į sapną, ir šitai truks ištiesą amžinybę! Jis niekadosis nesugebės grįžti į įprastų pavidalų ir santykių pasaulį, į pamėgtą vienuolyną, negalės tęsti savo šventosios tarnystės, bet klaikiausia – jis niekad niekuo nebus tikras, netgi savo abejone.“¹¹ Tuomet vienuolis ir šaukiasi Viešpaties pagalbos.

Kas jam brangiausia iš visų? Ką paaukos vienuolis, jei Dievas jam padės?

Dievas išklauso vienuolį ir išlaisvina jį iš amžinai besitęsiančios sapnų rato. Vos tik vienuolis spėjo ištarti pagalbos šauksmo žodžius, „neklystančiu gyvos būtybės instinktu pajuto, kad šikart jau nubudo iš tikrųjų. Pro siaurą langelį sunkėsi kiek apiblukę saulės spinduliai. Ištrūkta, ačiū Tau, Viešpatie, pagaliau ištrūkta! Atsiduso pilna krūtine. Tik dabar realiai suvokė, kokia malonė yra šis pasaulis, kokia neapsakoma palaima regėti jo spalvas, liesti jo daiktus, patirti netgi jo bėdas ir sunkumus. Džiaugėsi kiekviena smulkmena, vėjo šuoru, kukliausiu sodo būželiu, plonom kojėlėm praeitin skubančia realia akimirka.“¹²

Vienuolis „tik vakarop prisiminė savo pažadą ir susimąstė. Pamažu suprato, ką padaręs. Kuo ilgiau galvojo, tuo niūresnis darėsi, neramesnis, galiausiai ėmė tykiauti raudoti, o vidurnaktį jau rovēsi plaukus nuo varganos savo galvos, pernakt pražilo.“¹³ Kas tokio nutiko, kad vienuolis pražilo? Ką jis suvokė ne taip padaręs? Vienuolis „rytą vis dėlto įvykdė vakarykštės maldos priesaiką: nustėrusių brolių akivaizdoje atsižadėjo Jėzaus Kristaus, žemai nusilenkė kiekvienam į kojas ir, pasiėmęs drebulinę lazda, iškeliavo iš Šv. T. Vienuolino. Sakė, vėliau jį žmonės matę vilkintį apibrizgusiu sportiniu treningu, su prasigėrėliais ir valkatomis paplūdimiuose renkantį butelius, bet bala žino, kiek čia teisybės.“¹⁴

Žmogus turėtų *atsižadėjimą* pradėti nuo savęs. Bandytas bėgti nuo savęs nenuves ten, kur jis imtų ieškoti ramybės. Dažniausiai žmonės ieško ramybės ne vidiniuose, bet išoriniuose dalykuose: įvairūs darbai ar artimi žmonės, nušižeminimas ar skurdas, atsiskyrimas

nuo pasaulio ar pamaldumo būdas. Tačiau šie dalykai neteikia ramybės. Kuo toliau jie keliauja šiuo keliu, tuo labiau jie tolsta nuo savo trokštamos ramybės. Pirmiausia reikia *atsižadėti* savęs, ir tik tuomet būsi *atsižadėjęs* visko. Jei žmogus *atsižadėtų* rūmų, visų savo turtų, šeimos, ir pagaliau, viso pasaulio, tačiau *neatsižadėtų* savęs, jis nieko nelaimėtų. Bet jei žmogus *atsižada* savęs, tad jei jis ir pasilikėtų visus savo turčius, visą gerovę, jis vistiek būtų *atsižadėjęs* visko.¹⁵

Kaip J. Eckhartas kalba apie *atsižadėjimą*, taip apaštalas Paulius kalba apie meilę: *Jei kalbėčiau žmonių ir angelų kalbomis, bet neturėčiau meilės, aš tebūčiau žvangantis varis ir skambantys cimbolai. Ir jei turėčiau pranašystės dovaną ir pažinčiau visus slėpinius ir visą mokslą, jei turėčiau visą tikėjimą, kad galėčiau net kalnus kilnoti, tačiau neturėčiau meilės, aš būčiau niekas. Ir jei išdalyčiau vargšams visa, ką turiu, jeigu atiduočiau savo kūną sudeginti, bet neturėčiau meilės, nieko nelaimėčiau* (1 Kor 13, 1–3).

Agnė Budriūnaitė kalbėdama apie Eckharto filosofiją, teigia, kad „tik visko atsisakiusi siela pasiekia vienovę su Dievu. Eckharto filosofijoje atsižadėjimas, kaip ir Didžioji Mirtis budizme, nėra kočia nors asketizmo ar nihilizmo forma, verčianti tiesiogiai save sunaikinti. Taip pat tai nėra absoliutus išnykimas ar ryšio su pasauliu praradimas. Išsilaisvinusiai nuo bet kokio prisirišimo sielai atsiveria Tuštumos ir Nieko pilnatvė.“¹⁶

D. Kajoko esė Dievas iš vienuolio nieko nereikalauja. Vienuolis, atsidūręs beviltiškoje padėtyje, šaukiasi Dievo pagalbos ir už pagalbą pasižada paaukoti

tai, ką turi brangiausio. Vienuoliui nereikėjo nieko žadėti Dievui už pagalbą. Kristus sako: *Ir ko tik prašysite mano vardu, aš padarysiu, kad Tėvas būtų pašlovin-tas Sūnuje. Jei ko prašysite manęs mano vardu, aš padarysiu* (Jn 14, 13–14). Kristus sako, kad prašančiajam bus duota tai, ko jis prašo. Tad nereikia Dievui atsilyginti už pagalbą. Ši atsilyginimo sąlyga nuskamba keistai, kai pažadas duodamas nugrimzdus į sapnų liūną, tačiau išpildomas realybėje. Sapno metu buvo galima prašyti Dievo pagalbos, nesusisaistant pažadų ryšiais. Sapnas ir realybė – tai dvi visiškai skirtingos kategorijos, bet D. Kajoko esė veikia visai kita sapnų kokybinė kategorija. Čia sapnai valdo gyvenimo troškimą ir realybės pojūtį. Suvokiant šią situaciją, visai realu sapne prisizadėjus, tą pažadą išpildyti realybėje.

Išsilaisvinusi ir *atsižadėjusi* dvasia traukia prie savęs Dievą. Tik Dievas gali atiduoti save *atsižadėjusiai* dvasiai, daugiau jis jai niekuo negali padėti. „Visiškai atsižadėjęs žmogus yra taip paniręs į amžinybę, kad joks laikinas dalykas negali jo daugiau iš ten išvilioti, idant jis pajustų kūnišką jaudulį; pasauliui jis yra miręs, nes visa, kas žemiška, yra jam svetima.“¹⁷

J. Eckhartas *atsižadėjimą* vertina labiau nei meilę, užuojautą ar nuolankumą. Nebūtina eiti link Dievo, kad su juo susivienytum, reikia jį atsivesti pas save. „Atsižadėjimas yra taip arti grynojo niekio, kad daugiau nėra nieko tokio subtilaus, kas galėtų jame rasti sau vietą, išskyrus Dievą. Jis yra toks paprastas ir subtilus, kad randa vietą tik atsi-

žadėjusioje širdyje.¹⁸ Visiškas *atsižadėjimas* taip labai priartėja prie grynojo niekio, kad jie tarpusavyje tobulai susilieja ir tarp jų nelieka jokio skirtumo. Jau minėtas visiškas *atsižadėjimas* nori būti ramybėje su savimi ir savyje. Jis nenori būti aukščiau pasaulio kūrinijos ar žemiau jos. *Atsižadėjimas* nori būti savimi, jis nenori būti panašus į jokią esybę ar skirtis nuo jos. Jis nenori būti nei tuo, nei anuo, nei dar kuo kitkuo, nes tas, kas to siekia ir nori, tas siekia būti „kuo nors“, o *atsižadėjimas* nieko nesiekia ir nori būti „niekuo“.¹⁹ Tik grynasis ir visiškas *atsižadėjimas* gali tapti absoliutus. Kuomet „jis taps absoliutus, nuo pažinimo siela pasidarys nežinanti, nuo meilės – nemylinti, o nuo šviesos – tamsi.“²⁰

Kas *atsižada* savęs ir savo valios, visų dalykų *atsižada* tiek, tarsi jie liktų jo nuosavybe, ir jis galėtų su jais elgtis kaip panorėtų. Viskas, ko mes atsisakom, yra atiduodama Dievo žinion.²¹ Juk apie tai ir kalba Kristus: *Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs, tepasiima savo kryžių ir teseka manimi* (Mt 16, 24).

Kiekvienas žmogus kada nors gali tapti panašus į Dievą. Todėl, jei žmogus nori būti bent kiek panašus į jį, turi apsispręsti dėl *atsižadėjimo*. Visiškas ir tikras *atsižadėjimas* – ne kas nors kita, tik dvasia, kuri, kad ir kas atsitiktų, visada lieka nepajudinama. Nesvarbu kas atsitiktų, ar bėdos apniktų, ar džiaugsmas užplūstų, dvasia išlieka nepajudinama. „Toks nepajudinamas *atsižadėjimas* labiau nei kas nors kita prilygina žmogų Dievui.“²² Savybės, kurios daro žmogų panašų į Dievą: tyrumas, paprastumas ir pastovumas. Būtent ten ir veda *atsižadėjimas*.

Vienuolis pažada Dievui atsisakyti brangiausio dalyko gyvenime. Dievas padeda vienuoliui, jis paaukoja, tai ką turi brangiausia – Kristų. Jis yra brangiausias dalykas kiekvieno krikščionio gyvenime, nes be Kristaus nėra išganymo ir naujo gyvenimo (2 Kor 5, 17; Rom 10, 9–10; Jn 14, 6; Jn 3, 16). Tuomet kodėl vienuolis aukoja Kristų, jei nieko brangesnio pasaulyje jis neturi? Vienuolį saisto pažadas Dievui. Paaukodamas brangiausią dalyką Dievui, vienuolis *atsižada* Kristaus. Pažvelkime kokios yra *išsižadėjimo* pasekmės NT: *kas išsižadės manęs žmonių akivaizdoje, ir Aš jo išsižadėsiu savo dangiškojo Tėvo akivaizdoje* (Mt 10, 33). Tuo tarpu *atsižadėjimą* galima prilyginti neištikimybei, apie kurią rašo apaštalas Paulius Timotiejui: *Jeigu mes jo išsižadėsime, ir jis mūsų išsižadės, bet jeigu mes ir tapsime neištikimi, tai jis lieka ištikimas, nes savęs jis negali išsiginti* (2 Tim 2, 12–13). Minėtoje situacijoje, kurioje vienuolis paaukoja Kristų, jis pats, atrodytu, save pasmerkia, nes tai padaro „nustėrusių brolių akivaizdoje“²³. Vienuolis savęs nepasmerkia amžinai prapulčiai, bet ir Kristus jo negali *išsižadėti*. Sąvokos *atsižadėti* ir *išsižadėti* skiriasi. Vienuolis *neišsižada* Kristaus, todėl ir Jis negali atsakyti tuo pačiu. Vienuolis tampa neištikimas savajam Viešpačiui, tačiau Kristus lieka ištikimas. Vienuolis tik *atsižada* Kristaus, tačiau Šv. T. Vienuolyno broliai tai suvokia kaip *išsižadėjimą*, vienuolį ima laikyti pražuvėliu. Šiuo atveju vienuolio statusas panašesnis į sūnaus palaidūno, nei pražuvėlio. *Atsižadėdamas*, vienuolis dar pasilieka galimybę grįžti prie Dievo, atstatyti prarastąjį ištikimybės statusą.²⁴

Juk kūrinio pabaigoje mes skaitome, kad „vėliau jį žmonės matę vilkintį apibrizgusiu sportiniu treningu, su prasigėreliais ir valkatomis paplūdimiuose renkantį butelius“²⁵. Galbūt tai ir yra tas sūnaus palaidūno kelias grįžtant prie Dievo, nesistengiant „pelnyti žmonių, juoba Dievo palankumo“²⁶. Juk tas treniruotas, nubudęs senis kūrinio pradžioje ir yra jis pats. Sapnų liūno pradžioje jis mato save, regi savo ateitį: „Vienuolis akimoku suprato, kas tasai žmogus, kurio vidinė nuostata ir veiksmai buvo tokie paprasti ir perregimi, kad net mįslingi, o daugeliui poilsiautojų – ir įtartinai.“²⁷ Tuomet sapne vienuolis išreiškė norą eiti kartu su seniu, vadindamas jį broliu. Tai nevalingai sukuzdėjo, „ir tą patį mirksnį senis atsigrėžė, liūdnam nusišypsojo truputėlį pažįstamomis akimis ir ištirpo ore...“²⁸ Matyt, įžvelgė jame nubudusį vienuolį.

Dievas savo „pirmuoju amžinu žvilgsniu“²⁹ jau numatė pasaulio tvarką ir jo taisykles, kurių turės laikytis asmenys, gyvensiantys pasaulyje. Dievas veikia ne dėl kokios nors aiškios priežasties, nes jis pirmuoju žvilgsniu viską jau aprėpė: viskas iš anksto buvo numatyta. Tačiau „žmonių maldos ir geri darbai nenuėina veltui, nes kas gerai elgiasi, tam bus gerai atlyginta“³⁰. Tačiau apskritai *atsižadėjusi* širdis negali melstis. Kas meldžiasi Dievui, tas kažko trokšta iš jo, nori gauti materialinių arba dvasinių dovanų. Bet visiškai *atsižadėjusi* dvasia ne tik kad nieko neturi, bet nieko ir netrokšta iš Dievo. Kai *atsižadėjusi* širdis neturi nieko, iš ko reikėtų išsivaduoti, tuomet ji yra visiškai laisva nuo bet kokios maldos, kuri ją pririštų prie šio pasaulio. Vienintelis jos troškimas ir malda – noras supanašėti su tobuliausiu Dievu.³¹

IŠVADOS

ST daugiausia kalbama apie *išsižadėjimą*, o NT dažniausia aptinkame *atsižadėjimo* sąvoką, tačiau vartojama ir *išsižadėjimo* samprata. ST kalbama apie tai, kaip Izraelis *išsižada* savo Dievo, ir kaip Dievas *išsižada* savo tautos. NT kalbama apie Kristaus *išsižadėjimą*. Apaštalų laiškuose minimas ir *atsižadėjimas*, ir *išsižadėjimas*.

Atsižadėti ir *išsižadėti* yra dvi visiškai skirtingos sąvokos ir jų nereikėtų sutapatinti, kaip tai daroma *Sinonimų žodyne*. *Dabartinės lietuvių kalbos žodyne* sąvoka *atsižadėjimas* nėra traktuojama kaip *išsižadėjimas*, o *išsižadėjimas* jau traktuojamas kaip *atsižadėjimas*.

Anot J. Eckharto, *atsižadėjimą* sudaro tam tikros savybės – tyrumas, paprastumas ir pastovumas – kurios ir daro žmogų panašų į Dievą. *Atsižadėjęs* žmogus taip panyra į amžinybę, kad tai kas žemiška, jam tampa visai nebesvarbu.

Aptarto D. Kajoko esė personažas – vienuolis *neišsižada*, bet tik *atsižada* Kristaus, tad ir Kristus negali jo *išsižadėti*. Vienuolis *atsižada* Jo ir iškeliauja į plautų pasaulį. Tuomet tampa nubudusiu vienuoliu, kuris, kaip sūnus palaidūnas, išbandydamas kitą kelią, neužkerta sau galimybės grįžti link Dievo.

Literatūra ir nuorodos

- ¹ Jei kitaip nenurodoma, cituojama *Biblija, arba Šventasis Raštas*. Senąjį Testamentą iš hebrajų ir aramėjų kalbų vertė Antanas Rubšys; Naująjį Testamentą iš graikų kalbos vertė Česlovas Kavaliauskas. – Vilnius: Lietuvos Biblijos draugija, 2000.
- ² *Šventasis Raštas, Senasis ir Naujasis Testamentas*. Senąjį Testamentą iš hebrajų, aramėjų ir graikų kalbų vertė Antanas Rubšys; Naująjį Testamentą iš graikų kalbos vertė Česlovas Kavaliauskas. – Vilnius: Katalikų pasaulis, 1998.
- ³ *Šventasis Raštas. T. 2. Senasis Testamentas*. Iš lotynų kalbos vertė J. J. Skvireckas. – Vilnius: Vaga, 1990.
- ⁴ *Šventasis Raštas, Senasis ir Naujasis Testamentas*. Senąjį Testamentą iš hebrajų, aramėjų ir graikų kalbų vertė Antanas Rubšys; Naująjį Testamentą iš graikų kalbos vertė Česlovas Kavaliauskas. – Vilnius: Katalikų pasaulis, 1998.
- ⁵ Ten pat.
- ⁶ *Biblija. Senasis Testamentas. Naujasis Testamentas*. Vertė Kostas Burbulyš. – Vilnius: Biblijos centras „Tikėjimo žodis“, 1996.
- ⁷ Antanas Lyberis. *Sinonimų žodynas*. Antrasis pataisytas leidimas – Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2002, p. 36, p. 37, p. 173.
- ⁸ *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. IV leidimas. Vyr. redaktorius S. Keinys. – Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2000, p. 44, p. 57, p. 223, p. 254, p. 947.
- ⁹ S. Jankauskas. Filosofavimas kaip pasirošimas mirčiai // <http://www.leidykla.vu.lt/inetleid/probl/66/straipsniai/str2.pdf>. 2008 11 09.
- ¹⁰ Donaldas Kajokas. *Dykinėjimai*. – Vilnius: REGNUM fondas, 1999, p. 204.
- ¹¹ Ten pat, p. 204.
- ¹² Ten pat.
- ¹³ Ten pat, p. 204–205.
- ¹⁴ Ten pat, p. 205.
- ¹⁵ Eckhart J. *Traktatai ir pamokslai*. – Vilnius: Pradai, 1998, p. 10–11.
- ¹⁶ Budriūnaitė A. Anapus gyvenimo ir mirties dualizmo: budistinė egzistencijos interpretacija // <http://www.leidykla.vu.lt/inetleid/probl/65/straipsniai/str5.pdf>. 2008 11 09.
- ¹⁷ Johann Eckhart. *Traktatai ir pamokslai*. – Vilnius: Pradai, 1998, p. 147.
- ¹⁸ Ten pat, p. 144.
- ¹⁹ Ten pat, p. 145.
- ²⁰ Ten pat, p. 154.
- ²¹ Ten pat, p. 11.
- ²² Ten pat, p. 147.
- ²³ Donaldas Kajokas. *Dykinėjimai*. – Vilnius: REGNUM fondas, 1999, p. 205.
- ²⁴ Šia tema žr.: D. Sobeckis Nubudęs vienuolis. // *Literatūra ir menas*, 2003, nr. 2961, p. 7, p. 23; D. Sobeckis. Pagrindiniai bibliniai personažai, įvaizdžiai ir motyvai D. Kajoko kūryboje. // *Kriščiioniškosios vertybės moderniojoje visuomenėje*. Red. ir sud. S. Vaitekūnas, A. Ramonas. TILTAI. Priedas: Mokslo darbai, 2004, nr. 25. – Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2004, p. 368–369.
- ²⁵ Donaldas Kajokas. *Dykinėjimai*. – Vilnius: REGNUM fondas, 1999, p. 205.
- ²⁶ Ten pat, p. 202.
- ²⁷ Ten pat.
- ²⁸ Ten pat.
- ²⁹ Johann Eckhart. *Traktatai ir pamokslai*. – Vilnius: Pradai, 1998, p. 149.
- ³⁰ Ten pat.
- ³¹ Ten pat, p. 153.